

Because of a number of gaps in the field of the secular culture of Ukraine in the period of Renaissance-Mannerism-Baroque one should pay more attention to historical documents that shed light on the true state of affairs. For, nowadays when the formation of a new elite of the society is starting, the elite who determines the perception of the Ukrainians at the international level, the question of traditions, their specific regulations for individual procedures which are integrated into a united European socio-cultural space, is particularly important.

For covering the range of issues, the documented source of the chronicler A. Hvanyini "The Chronicles of European Sarmatia" is taken into account, which reflects the actual course of events at the end of XVI – early XVIIIth century. The military topographer and engineer, the owner of manufacture of glass, merchant and diplomat, he came to Poland from Italy and served the special assignments according to intercourse with the Venetians and the Pope's court. A. Hvanyini himself was present at the proclamation of the Union of the Grand Duchy of Lithuania with the Polish Crown in 1569, i.e. the formation of the Rzeczpospolita, and then the mentioned events to which we turn in the second edition in 2009 [1, 7-15].

Based on the characteristics of stages of coronations ceremonies of the Rzeczpospolita at the end of the XVIth century, it is worth noting some aspects of their specificity.

1. At that time a certain hierarchical sequence of values of certain lands to the Crown was composed, and according to its reference, the members of certain ethnic and cultural regions were lined. Judging from the fact that the Archbishop of Lviv preceded the Krakow Archbishop, the cultural wealth and spiritual reputation of their leaders and religious pastors of some lands was taken into account.

2. The first coronation passed more grandiosely, solemnly, theatrical, and less organized, that is, everything was thought about the action of the dedication – the act which gained the national importance. The second coronation was held for already "written" i.e. the formalized procedure ceremony where the prayers and even their content and sequence were determined.

3. At some popular actions of secular culture of the late Renaissance – Mannerism – early Baroque the important role was played by statesmen – master of ceremonies, including kraychyy (a person who is responsible for the quality of meals on the king's table), stolnyk (a person who serves the dishes), pidstoliy (a stolnyk's assistant), podchashie (a person who is responsible for drinks and whose duty is to taste drinks before giving to a king (a knight) with the people of escorts dressed in Italian, Hungarian, Hussar clothes.

4. The clothing in the coronation initiations demonstrated not only ethnicity, but also some ideological beliefs, mental axis, religious and spiritual priorities, serving to certain ideals, and was not just a tribute to fashion or taste. So, "the Kyiv governor, the Prince of Ostrog, himself" according to the historian A. Hvanyini, with two sons, among which one was dressed in Italian, and the second – in Cossack joined to the crown knights on the road. Taking into account that the official language of the Old Ukrainian culture of the XVIth and XVIIth centuries was Latin, which was the language of communication with the European community, not Polish or any other, in this case the costumes of the first son showed approximation to one branch of European culture associated with antiquity and religion Catholic rite. The second official language of Rus'-Ukraine areas (even in other crowns) was "home", religious everyday language, – the Old Slavic or the Church Slavic, which were reflected in the so-called "Cossack" clothes, namely Rus-Sarmatian.

5. The triumphal march was consisted of nobles, knights and confessor, whose clothing was introduced to all "palette" of tastes, fashion, protocol. The Italian, Hungarian, Persian, Hussar (the Hungarian, Polish, Russian sample) Cossack, like P'yatyhorsivs and Hungarian Croatsians, German, German Cavalryman were noted. At that time the clothing reflected the conscious willingness, the ability to travel and absorb the manner of international dressing, knowledge and introduction to European culture and heritage.

Key words: secular culture, the Baroque Era, the Rzeczpospolita, ceremonial, protocol, etiquette, coronation.

УДК 008.130.1

Пилявець Людмила Степанівна
здобувач

МЕНТАЛЬНО-ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВНІ ІДЕНТИТЕТИ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджуються основні аспекти соціокультурних змін, викликані глобалізаційними процесами на сучасному етапі її розвитку. Особлива увага приділена проблемам самовизначення людини, опосередкованим духовними, ментально-ціннісними, етнонаціональними трансформаціями, які впливають на процеси ідентифікації та самоідентифікації. Наголошується на необхідності формування основ толерантності, поважливого ставлення до інших культур за умови збереження власної етнонаціональної ідентичності та культурної специфічності.

Ключові слова: глобалізація, культура, ідентифікація, самоідентичність, ментально-духовні цінності.

Як відомо, глобалізація породжує широке коло проблем, пов'язаних з різними сферами суспільного життя. Останнє й спонукає дослідників не лише знову і знову звертатися до її аналізу, а й почастіше відмовлятися від традиційного розгляду проблем глобалізації, акцентуючи увагу насамперед на проблемах людини, її ідентифікації та самоідентичності, трансформації яких, власне, і викликали до життя ті процеси, які сьогодні прийнято називати глобалізаційними. Саме людина (насамперед зміни в її духовно-ментальних цінностях, когнітивній сфері, що становлять ядро диспозицій (атитюдів) її пове-

дінки, які, в свою чергу, є основною змінно-проміжною ланкою перетворення дедалі зростаючих потреб у мотиви раціональної (а інколи й ірраціональної) поведінки для їх задоволення) – основний активно діючий суб'єкт глобалізації. Тому дослідження духовних, ментально-ціннісних трансформацій та проблем, пов'язаних з самовизначенням людини в складному і неоднозначному глобалізованому соціокультурному просторі, – без сумніву, повинні перебувати в центрі сучасної культурологічної науки, що й актуалізує їх дослідження.

На сьогодні як в українській, так і в зарубіжній науці існує значний масив досліджень, пов'язаних з глобалізаційними процесами. Так, їх дослідженню присвятили свої праці такі українські дослідники, як І. Алексєнко, В. Андрущенко, О. Білорус, Л. Вірван, В. Воронкова, А. Гальчинський, В. Ключко, В. Кремень, І. Кресіна, С. Кримський, Ф. Лазарєв, В. Ліпкан, М. Михальченко, Ю. Пахомов, В. Співак, Д. Табачник, В. Таран, Ю. Трач, Ю. Яковець, В. Ясинська та інші.

Серед російських дослідників найбільш відомими працями є дослідження С. Удовика "Глобалізація: семіотичні підходи" [14], О. Чумакова "Глобалізація: контури цілісного світу" [16], Е. Азроянца "Глобалізація: катастрофа чи шлях до розвитку? Сучасні тенденції світового розвитку і політичні амбіції" [1], Г. Аніліоніса, Н. Зотової "Глобальний світ: єдиний і розділений. Еволюція теорій глобалізації" [3], колективні монографії "Населення і глобалізація" [11], "Культура на межі ХХ-ХХІ століть: глобалізаційні процеси" [8] та багато інших, перелік яких зайняв би не одну сторінку.

Останнє зауваження стосується і західних досліджень глобалізації. Тому згадаємо лише деякі з них, оскільки цього вимагає структура статті, яка завжди розпочинається з аналізу публікацій за темою представленої розвідки. Це ґрунтовні праці таких відомих вчених, як М. Кастельс "Інформаційна епоха: економіка, суспільство культура" [6] та "Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства" [7], Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон "Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура" [4], Лалл Дж. "Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід" [9], монографія "Багатолика глобалізація. Культурне розмаїття в сучасному світі" [10].

Аналізу напрацювань українських дослідників, представлених дисертаційними, монографічними та іншими розвідками, зокрема тим, які стосуються сфери культури, ми приділили увагу в статті автора "Культура в ракурсі глобалізації: актуальність дослідження", поданій до друку в збірник наукових статей Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв ("Актуальні проблеми історії, теорії та практики культури. – 2013. – Випуск XXXI).

Ми свідомо зупинили свою увагу на працях, в яких акцентується увага на трансформаціях, пов'язаних з культурою, зокрема з духовними, ціннісно-ідентифікаційними змінами та проблемами, викликаними сучасними глобалізаційними процесами, оскільки їх дослідження і становить мету нашої статті.

Відтак, процеси глобалізації на початку ХХІ ст. актуалізували безліч проблем, що потребують теоретичного вирішення, серед них чільне місце, як вже зазначалося, посідають питання духовно-ціннісної та етнонаціональної ідентифікації та самоідентичності. Так, ще відомий дослідник соціокультурної динаміки П. Сорокін виокремлював у "структурі соціокультурної взаємодії" три компоненти, які знаходяться в очевидній взаємозалежності: "особистість як суб'єкт взаємодії, суспільство як сукупність взаємодіючих індивідів з його соціокультурними відносинами і процесами та культуру – як сукупність значень, цінностей і норм, якими володіють взаємодіючі особи, сукупність носіїв, які об'єктивують, соціалізують і розкривають ці значення" [13, 218]. Ці компоненти поєднуються в єдине ціле завдяки саме ідентичності, яка розглядається як сукупність уявлень людини про себе і про своє становище в суспільстві. Саме завдяки процесам ідентифікації та самоідентифікації, а також пов'язаним з ними потребами, уявленнями, почуттями, цінностями, намірами, мотивами, і формується ототожнення себе з певними культурними зразками і моделями, поведінково-рольовими функціями, соціальними інститутами та відносинами.

При цьому самоідентичність – це результат безперервного процесу ідентифікації, під час якого людина як соціокультурний актор пізнає сама себе, конструює і змінює власні життєво-ціннісні смисли, пристосовуючи їх до зовнішнього світу, який постійно трансформується під впливом цивілізаційних зрушень, змушуючи людину щораз переживати почасти болісний процес пошуку нових орієнтирів або умови адаптації існуючих. Як зазначає З. Бауман, проблема ідентичності є проблемою вибору та вміння "вчасно зробити інший вибір", якщо колишня ідентичність втратила або цінність, або свої "споклики ознаки" для людини.

Недарма серед особливих ознак ідентичності в глобалізованому світі більшість дослідників вирізняють насамперед динамізм і нестабільність [наприклад, 19]. Щоправда, інколи це навіть стає причиною посилення первинної ідентичності, тобто тих усталених елементів культурних моделей, які зазвичай розуміються і описуються як традиційні. Тривалий час вважалося, що саме традиціоналістські цінності протистоять модернізації, однак соціокультурна динаміка глобалізованого світу змусила наукову спільноту по-іншому відрефлексувати на це звичне розуміння. Нині первинна ідентичність набуває якісно нових характеристик: традиційні настанови переосмислюються і пристосовуються до нової реальності. Наприклад, як це відбувається з поверненням до традиційних релігійних цінностей, відродження інтересу до яких саме і є свідченням відображення споконвічної потреби людини в стійких етичних і моральних орієнтирах. Саме духовно-релігійні цінності нині можуть не лише сприяти со-

ціально-культурній інтеграції у суспільствах, що модернізуються – звернення до них є пошуком етично мотивованих критеріїв індивідуальної ідентичності.

Тому не дивно, що навіть у розвинутих країнах нині чітко простежується тенденція до реставрації історико-етнічних символів, місцевих традицій і культурних особливостей, які досить часто стають невід'ємними ознаками індивідуальної та групової ідентичності, своєрідними "гарантами" її стійкості. З цього приводу варто звернути увагу на тезу У. Альтерматта, який зазначає, що, коли країни Заходу вирішили "соціальне питання", там з невідворотною гостротою знову постало питання національне. Відтак, на думку дослідника, за умови ослаблення і почасти втрати в секуляризованих суспільствах традиційних зв'язків націоналізм перетворюється на своєрідну "політичну інтеграційну релігію", що виконує "компенсаторну функцію" і володіє відповідним емоційним навантаженням [2, 306].

Показовим у цьому контексті є ренесанс етнічної культури, яка, як відомо, ґрунтується на традиціях минулого і вирізняється видовищністю, яскравістю та емоційною насиченістю. (При цьому, принагідно зазначимо, що під оболонкою маскульту часто приховується політичний зміст, але це тема окремого дослідження.) Так, відродження фольклору в країнах Європи є ефективним засобом підтримки домагань і потреб регіональних елітних груп, що яскраво свідчить про соціокультурну активність, про формування локальних спільнот як носіїв нової ідентичності, співмірної масштабам особистості, яка далеко не завжди переймається глобальними проблемами. Так локальні форми соціальної самоорганізації спираються на традиціоналістські компоненти ідентичності. Зростає популярність освіти так званою історичною мовою, яка, можливо, втративши комунікативні, водночас зберегла ідентифікаційні функції, а тому привернула до себе втрачений колись інтерес.

Популяризується етнічна кухня, етностиль в одязі, в оформленні інтер'єрів, в архітектурі. Через споживання (без якого немислиме сьогодні існування постмодерністського суспільства, яке, власне, недарма й отримало в західних дослідженнях назву "споживання споживання") таких "продуктів" відбувається залучення людей до етнонаціональних традицій. Так, український соціолог М. Шульга наголошує на поєднанні в українському суспільстві двох процесів – глобалізації і архаїзації, що, на його думку, "накладаються один на одного (...) архаїзація проникла в новітнє українське суспільство під гаслом відродження національної культури, традицій, мови" [17, 558]. Окремо не зупиняючись на аналізі висновків українського дослідника, хочемо лише звернути увагу на досить цікаве трактування ним цього явища як "прояву постмодерністської практики співіснування і взаємодії будь-яких традицій", в якій "переплітаються елементи постмодерністської гри..." [17, 559].

Тому дедалі частіше звучить думка про перетворення традиційних культурних моделей на товар, що стало вигідним засобом вкладення капіталу і розвитку комерційної ініціативи. Утім, така нав'язлива практика акцентування на місцевих культурних традиціях нерідко стає підґрунтям політичного радикалізму і підтримки негативної (отрицательной – рос. мовою) групової ідентичності, беззастережно заперечує інокультурний досвід, як, наприклад, це відбувається в Північній Ірландії, тощо.

Загалом форми інтеграції етнокультурної спільності в глобальний простір нині дедалі частіше стають проблемою особистісного вибору. Причому цей вибір є неминучим, адже визначення меж ідентичності передбачає виокремлення особливих характеристик особи і групи в співвіднесенні з відповідними духовно-ціннісними культурними символами нації, держави (цивілізації) або окремої інокультурної групи. Наприклад, орієнтація на культурну окремішність може стимулювати небажання рахуватися з механізмами відтворення усталених соціокультурних інститутів. Захист прав етнічних меншин інколи стає тісно пов'язаним з небезпекою перевищення вимог локальних спільнот, а місіонерська проповідь глобалізму – із знеціненням традиційних колективних інститутів без перспективи заміни їх більш ефективними. Останнє, відповідно, часто виходить далеко за межі ідентифікації та загрожує національно-державній цілісності як такої, позаяк основою існування держави є не лише ідентифікаційно-мотиваційні проблеми окремої особистості, а насамперед спільні колективні дії – цілепокладання, яке передбачає поєднання особистої ініціативи і соціальної згуртованості для вирішення безлічі проблем.

Так два (найбільш актуальні сьогодні) напрями пошуків ідентичності – єдність в розмаїтті та протиставлення групових етнодуховних цінностей цінностям решти культур – трансформуються в своєрідний конфлікт – між мультикультуралізмом та етнонаціоналізмом. Утім, обидва ці підходи можуть визначати культурну ідентичність колективних суб'єктів соціальної взаємодії. Мультикультуралізм – як настанова на підтримання єдності етнічно та ціннісно неоднорідного суспільства – пропонує моделі соціальних дій, орієнтовані на свободу вираження культурного досвіду. Мультикультуралізм не лише визнає культурне розмаїття як постійну (сутнісну) і найбільш цінну якість (ознаку) сучасного світу, а й розуміється як політика демократичних і розвинених держав. Параметри відповідної політики задає держава. Така політика реалізується завдяки механізмам управління різного рівня, зокрема через різноманітні форми деієрархізації влади та активне акцентування на необхідності розвитку місцевої ініціативи культурної громади. Мета такої політики – забезпечити співіснування різноманітних культурних, етнічних та інших спільнот за допомогою реалізації широкого спектру соціальних і культурних програм, спрямованих насамперед на підтримку етнічної, релігійної тощо ідентичності.

Йдеться, власне, про екзистенціальний вибір кожного – безумовне визнання необхідності погодження відмінностей, які є основою індивідуальної і групової ідентичності та розглядаються як про-

яви культурного і соціального розмаїття, як іманентні характеристики, притаманні не лише вимогам політичного плюралізму, а й окремої людини. Тому "умовою міцного існування, гармонійного функціонування, еволюційного розвитку публічної сфери є культура толерантності" [15, 15]. При цьому глобальні процеси вносять у формування культури толерантності свої корективи, актуалізуючи проблему пошуку ненасильницьких шляхів вирішення конфліктів (міждержавних, міжетнічних, релігійних), пов'язаних насамперед з екзистенціальною безпекою, визначеною низкою дослідників серед основних потреб людини постмодерного суспільства.

Проникненню інокультурних настанов у суспільства зі стійкими соціокультурними інститутами, як відомо, найбільше сприяють глобальні міграційні потоки, які (варто визнати) лише частково інкорпуються в соціокультурне і правове поле держав та національних співтовариств. Пересування стає не лише вільним, а й у поєднанні з доступними формами інформаційно-культурної комунікації, почасти опосередкованої формуванням світу віртуального, – миттєвим. Це породжує нові форми гібридної культурної ідентичності, часто не прив'язані до певної культурної території та відповідної структури соціального управління. Транскордонні культурні ареали розвиваються сформовані у конкретній географічній зоні місцеві спільноти [18]. При цьому протистояння і взаємну нетерпимість підсилює дедалі зростаюча конкуренція на ринку праці, поширення кризь кордони таких соціальних аномалій, як наркоманія, кримінальні структури, тероризм тощо.

Отже, проведене дослідження дає змогу зробити такі висновки. Завдання будь-якої національної держави, яка розуміє невідворотність глобалізаційних процесів, – насамперед зберегти власні ментально-духовні цінності, які становлять ядро її культури. Етнонаціональна ідентичність дійсно потерпає під активним натиском глобалізаційних викликів. Спільна територія проживання та спільне минуле, історична пам'ять, традиції, ритуали, звичаї – все те, що становить основу етнічної та національної ідентичності народу, сьогодні дедалі частіше опиняється на периферії тих проблем, які повинні вирішувати держави, що потерпають від міграції, насаджування вестернізованих зразків, масовізації та мозаїчності культури тощо. Ментально-екзистенціальні цінності викидаються на узбіччя необхідністю вирішувати складні практично-раціональні проблеми, забуваючи, "що без розмаїття фарб, невловимо, але глибоко національних, краса культури немислима" [5, 160], – наголошує український дослідник В. Ільїн.

Тому, на нашу думку, найважливішим засновком, який сьогодні повинен домінувати у вирішенні глобалізаційних проблем, є розуміння того, що сформовані тисячоліттями ментально-духовні цінності не повинні конкурувати, з одного боку – з новітніми, почасти технологізованими і універсалізованими зразками культури, а з іншого – інокультурні зразки не повинні "розмивати" етнонаціональні цінності та сформовані на їхній основі ідентичності. Гомогенізована культура на сьогодні "неспроможна стати основою світу цінностей і виконувати функції породження смислу і надання сенсу предметним формам існування людини та її діяльності" [12, 109], – як справедливо констатує український дослідник О. Рубанець. Тому головне завдання сьогодні – рівноправний діалог культур. На вирішення проблем з формування основ культурного діалогу та толерантності повинна бути спрямована робота держави на основі виховання дружнього ставлення до інших культур, розвитку різних форм міжкультурного обміну, але за обов'язкової умови наголошення на збереженні етнонаціональної ідентичності та культурної специфічності. Також варто враховувати, що й для багатьох представників більшості визнання прав соціокультурних меншин теж виявляється проблемою ціннісного вибору. При цьому, як свідчать дослідження, міра терпимості безпосередньо корелює з рівнем особистого добробуту та міжособистісної довіри. Останнє зауваження також можна вважати перспективним напрямом подальших досліджень проблем національно-ціннісної ідентифікації, яка тісно пов'язана з толерантністю, культурною політикою тощо.

Література

1. Азроянц Э. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? Современные тенденции мирового развития и политические амбиции / Азроянц Э. А. – М.: ИД "Новый век", 2002. – 416 с.
2. Этнонационализм в Европе: [Пер. с нем.] / ; кол. авт.: . – М.: Б/и, 2000. – 366 с.
3. Анилионис Г. П. Глобальный мир: единый и разделенный. Эволюция теорий глобализации / Г. П. Анилионис, Н. А. Зотова. – М.: Международные отношения, 2005. – 458 с.
4. Гелд Д. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура / Д. Гелд, Е. МакГрю, Д. Голдблатт, Дж. Перратон; пер. з англ. В. Курганського та В. Сікори: передне слово Ю. Павленка. – К.: Фенікс, 2003. – 584 с.
5. Ільїн В. В. Національно-духовне в контексті раціонально-глобального / Ільїн В. В. // Людина і культура в умовах глобалізації: зб. наук. статей. – К.: Парапан, 2003 – 400 с. – С. 156-163."
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / Кастельс М.; пер. с англ.: под. науч. ред. О. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 607 с.
7. Кастельс М. Интернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / Кастельс М. – К.: Ваклер, 2007. – 304 с.
8. Культура на рубеже XX-XXI веков: глобализационные процессы. – СПб.: Нестор-История, 2009. – 620 с.
9. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / Лалл Дж.. – К.: Основи, 2002. – 275 с.
10. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире; под. ред. П. Бергера, С. Хантингтона. – М.: Аспект-Пресс, 2004. – 382 с.

11. Население и глобализация : 2-е издание/ Н. М. Ромашевская, В. Ф. Галецкий, А. А. Овсянников и др. – М.: Наука, 2004. – 322 с.
12. Рубанець О. М. Глобалізм і культура /Рубанець О. М. /Людина і культура в умовах глобалізації: зб. наук. статей. – К.: Парапан, 2003 – 400 с. – С. 101-109.
13. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / Сорокин П. А. ; общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов: пер. с англ. – М.: Политиздат, 1992. – 543 с. "
14. Удовик С. Л. Глобализация: семиотические подходы /С. Л. Удовик. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2002. – 480 с.
15. Холодковский К. Г. Факторы, влияющие на развитие толерантности /Холодковский К.Г. // Публичная сфера и культура толерантности. Общие проблемы и российская специфика ; общ. ред. Ю. А. Красина. – М., Эксперт, 2002. – С. 15-20.
16. Чумаков А. Н. Глобализация: контуры целостного мира: монография / А. Н. Чумаков. – М.: ТК Велби, Проспект, 2005. – 431 с.
17. Шульга М. Трансформація закінчилася. Що маємо /М. Шульга //Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг: у 2 ч. Т. 1. ; за ред. В. Ворони, М. Шульги. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2011. – 576 с. – С. 552-565.
18. Appadurai Arjun. Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization / Appadurai Arjun. – U. of Minnesota Press, 1996 – 229 p.
19. Featherstone M. Global culture An introduction Theory, Culture & Society /Featherstone M. – 1990. –Vol. 7, is.2/3. – P.3.

References

1. Azroyants E. Globalizatsiya: katastrofa ili put' k razvitiyu? Sovremennye tendentsii mirovogo razvitiya i politicheskie ambitsii /Azroyants E. A. – М.: ID "Novyy vek", 2002. – 416 s.
2. Etnonatsionalizm v Evrope: [Per. s nem.] / ; kol. avt.: . – М.: В/І, 2000. – 366 s.
3. Anilionis G. P. Global'nyy mir: edinyy i razdelennyy. Evolyutsiya teorii globalizatsii /G. P. Anilionis, N. A. Zotova. – М.: Mezhdunarodnye otnosheniya, 2005. – 458 s.
4. Held D. Hlobalni transformatsii. Polityka, ekonomika, kultura / D. Held, E. MakHriu, D. Holdblatt, Dzh. Perraton ; per. z anhl. V. Kurhanskoho ta V. Sikory: perednie slovo Yu. Pavlenka. – К.: Feniks, 2003. – 584 s.
5. Ilin V. V. Natsionalno-dukhovne v konteksti ratsionalno-hlobalnoho / Ilin V. V. //Liudyna i kultura v umovakh hlobalizatsii: zb. nauk. statei. – К.: Parapan, 2003 – 400 s. – S. 156-163."
6. Kastel's M. Informatsionnaya epokha: ekonomika, obshchestvo, kul'tura/ Kastel's M. ; per. s angl.: pod. nauch. red. O. Shkaratana. – М.: GU VShE, 2000. – 607 s.
7. Kastels M. Internet-halaktyka. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva /Kastels M. – К.: Vakler, 2007. – 304 s.
8. Kul'tura na rubezhe XX-XXI vekov: globalizatsionnye protsessy. – SPb.: Nestor-Istoriya, 2009. – 620 s.
9. Lall Dzh. Mas-media, komunikatsiia, kultura: hlobalnyi pidkhid / Lall Dzh.. – К.: Osnovy, 2002. – 275 s.
10. Mnogolikaya globalizatsiya. Kul'turnoe raznoobrazie v sovremennom mire; pod. red. P. Bergera, S. Khantingtona. – М.: Aspekt-Press, 2004. – 382 s.
11. Naselenie i globalizatsiya : 2-е издание / Н. М. Romashevskaya, V. F. Galetskiy, A. A. Ovsyannikov i dr. – М.: Nauka, 2004. – 322 s.
12. Rubanets O. M. Hlobalizm i kultura /Rubanets O. M. /Liudyna i kultura v umovakh hlobalizatsii: zb. nauk. statei. – К.: Parapan, 2003 – 400 s. – S. 101-109.
13. Sorokin P. A. Chelovek. Tsvivilizatsiya. Obshchestvo / Sorokin P. A. ; obshch. red., sost. i predisl. A. Yu. Sogomonov: per. s angl. – М.: Politizdat, 1992. – 543 s. "
14. Udovik S. L. Globalizatsiya: semioticheskie podkhody /S. L. Udovik. – М.: Refl-buk; К.: Vakler, 2002. – 480 s.
15. Kholodkovskiy K. G. Faktory, vliyayushchie na razvitie tolerantnosti /Kholodkovskiy K.G. // Publichnaya sfera i kul'tura tolerantnosti. Obshchie problemy i rossiyskaya spetsifika ; obshch. red. Yu. A. Krasina. – М., Ekspert, 2002. – S. 15-20.
16. Chumakov A. N. Globalizatsiya: kontury tselostnogo mira: monografiya / A. N. Chumakov. – М.: TK Velbi, Prospekt, 2005. – 431 s.
17. Shulha M. Transformatsiia zakinchylasia. Shcho maiemo /M. Shulha //Ukrainske suspilstvo. Dvadsyat rokov nezalezhnosti. Sotsiologichnyi monitorynh: u 2 ch. T. 1. ; za red. V. Vorony, M. Shulhy. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2011. – 576 s. – S. 552-565.
18. Appadurai Arjun. Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization / Appadurai Arjun. – U. of Minnesota Press, 1996 – 229 p.
19. Featherstone M. Global culture An introduction Theory, Culture & Society /Featherstone M. – 1990. –Vol. 7, is.2/3. – P.3.

Пилявець Л. С.

Ментально-духовные ценности как основные идентитеты самоопределения человека в эпоху глобализации

В статье исследуются основные аспекты социокультурных изменений, вызванные глобализационными процессами на современном этапе ее развития. Особое внимание уделено проблемам самоопределения человека, опосредованные духовными, ментально-ценностными, этнонациональными трансформациями, которые влияют на процессы идентификации и самоидентификации. Отмечается необходимость формирования основ толерантности, уважительного отношения к другим культурам при условии сохранения собственной этнонациональной идентичности и культурной специфичности.

Ключевые слова: глобализация, культура, идентификация, самоидентичность, ментально-духовные ценности.

Pyliavets L.

Mental and spiritual values as basic identity self-determination rights in the era of globalization

The article deals with the basic aspects of social and cultural changes caused by globalization processes at the present stage of its development. Particular attention is paid to the problems of self-determination rights, indirect spiritual, mental value, ethnonational transformations that affect the processes of identification and identity. The need for establishing the foundations of tolerance and an attitude of respect for other cultures while maintaining their own national identity and cultural specificity.

Globalization creates a wide range of problems related to various areas of social life. Last and encourages researchers to focus primarily on the problems of human identity and its identity, transformation, which, in fact, gave rise to the processes that are now called globalization. That man – the main active protagonists of globalization.

Therefore, the process of globalization in the early twenty-first century, actualized many problems. Among them a prominent place occupied Questions spiritual values and ethno-national identity and self-identity. It is through the process of identification and identity, as well as related needs, perceptions, feelings, values, intentions, motives, and emerging identification with certain cultural patterns and models, behavioral-role function, social institutions and relationships.

For a long time it was thought that it was opposed by traditionalist values of modernization, but socio-cultural dynamics of the globalized world has forced the scientific community in a different way vidrefleksuvaty this conventional sense. Currently, the primary identity becomes qualitatively new characteristics: traditional instruction reinterpreted and adapted to the new reality. It is the spiritual and religious values can now not only contribute to the socio-cultural integration in societies that modernized – appeal to them is ethically motivated the search criteria of individual identity.

It is not surprising that even in developed countries is now clear tendency to the restoration of historical and ethnic character of local traditions and cultural features that are often inherent characteristics of individual and group identity, a sort of "guarantors" of sustainability. Growing popularity of so-called education historical language that may have lost communication at the same time preserved the identity function, and therefore attracted ever lost interest. Popularized ethnic cuisine, Absolutely Africa in clothing, interiors, architecture.

General form of integration into the global community of ethnic and cultural space is now increasingly becoming a problem of personal choice. And that choice is inevitable in defining the boundaries of identity involves isolating specific characteristics of individuals and groups in correlation with the corresponding value of spiritual and cultural symbols of the nation state (civilization) or separate inokulturnogo group.

So the two (the actual day) directions search for identity – unity in diversity and opposition group etnoduhovnyh property values of other cultures – are transformed into a kind of conflict – between multiculturalism and ethnic nationalism.

Multiculturalism – as guidance on maintaining ethnic unity and the value of the inhomogeneous society – offers a model of social action focused on freedom of expression of cultural experience. Multiculturalism is committed to cultural diversity as a constant (essential) and the most valuable quality (features) of the modern world , but politics is understood as democratic and developed countries. Parameters relevant policy sets the state.

The task of any nation state that understands the inevitability of globalization – primarily to preserve their own mental-spiritual values that form the core of its culture. Ethnic identity is really suffering under the pressure of globalization active calls. The common area of residence and a common past, historical memory, traditions, rituals, traditions – all that is the basis of ethnic and national identity of the people, now more and more is on the periphery of the problems faced by the state, affected by migration, planting Westernized samples masovizatsiyi mosaic of culture and so on.

The most important premise that today must prevail in dealing with the problems of globalization , there is an understanding that formed millennia mental and spiritual values do not have to compete with one hand – with new, partly technologized universalizovanyh samples and culture, on the other – inokulturnogo samples must not "dilute" ethnic-national values and are formed on the basis of their identity. Therefore the main task today – equal dialogue of cultures. For problems with laying the foundations of cultural dialogue and tolerance should be directed work state based education friendly attitude towards other cultures, the development of various forms of intercultural exchange, but subject to the express terms of emphasis on preserving the national identity and cultural specificity.

Keywords: globalization, culture, identity, self-identity, mental and spiritual values.

УДК 008.130.1

Романуцький Віктор Михайлович
здобувач

ІНДИВІДУАЛІСТСЬКІ ТА КОЛЕКТИВІСТСЬКІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ЕМПІРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті проаналізовано кількісні дослідження цінностей української культури з урахуванням кластера індивідуалістсько-колективістських пріоритетів. На їх основі зроблено висновок про неможливість встановити рівень переважання в сучасній українській культурі індивідуалізму та/чи колективізму, що опосередковано ціннісно-ментальними та соціально-політичними чинниками її трансформацій.

Ключові слова: індивідуалізм, колективізм, українська культура, цінності, кількісні дослідження.

Кількісні дослідження, поряд з аналітико-теоретичними напрацюваннями, які уможливають визначення ментальних цінностей української культури, дають змогу сформулювати уявлення про ре-